

Kostel sv. Václava v Mníšku pod Brdy na náměstí F. X. Svobody

Vítáme vás v kostele sv. Václava v Mníšku pod Brdy. Historie mníšeckého kostela sahá do 13. století.

Předchůdcem nynějšího kostela byl malý dřevěný kostelík, také zasvěcený sv. Václavu. Stál tady pravděpodobně již na přelomu 13. a 14. stol. v horní části dnešního náměstí v místě budovy městského úřadu. Písemně se poprvé o kostelu zmiňuje zpráva pražské arcijáhenské vizitace po venkovských farnostech z roku 1380.

Po husitských bouřích, kdy byl téměř zničený, byl kostel rekonstruován pány z Mitrovic zřejmě po roce 1487, kdy Mitrovicové získali zámek.

Přišla však nová pohroma. V roce 1639 byly spolu s městem vypáleny Švédy kostel i fara. A to ještě před vypálením kostela jej vojsko používalo jako konírnu. Poté Zdeněk Vratislav z Mitrovic na obnovu kostela a fary odkázal 700 zlatých. Kostel byl znovu obnoven, ale fara zůstala neobsazena.

V roce 1655 převzal panství Servác Engel a hned následujícího roku měl Mníšek opět svého faráře. V roce 1662 dal Engel ulít kostelní zvony do dřevěné zvonice při kostele. Nicméně kostel byl v žalostném stavu a vizitační zpráva z roku 1696 o něm praví, že „...sotva kostelu se podobá - kdyby na něm nebylo křížů, mohlo by se mysliti, že je to krčma...“.

V polovině 18. století už byl stav neudržitelný. Proto za zbožného Ignáce Unwertha (+1769) se přistoupilo k výstavbě nového kostela. Unwerth si vybral za místo pro nový chrám střed svažitého náměstí, tedy místo, kde stojí dodnes. Začal se stavbou hned při svém nástupu do Mníšku v roce 1743. Terén nechal vyrovnat terasou, na které byl vedle kostela založen i hřbitov. Stavba rychle pokračovala, a již na sv. Václava roku 1756 byl nový kostel slavnostně vysvěcen.

Stavitel barokního kostela není znám, ale některé znaky stavby a umělecké provedení zdi kolem kostela se čtyřmi nárožními výklenkovými kaplemi ukazují na školu Kiliána Dientzenhofera. Stavba kostela je vzdušná, vysoká, jednoduší, zakončená třemi klenbami. Ignác Unwerth dokončil kostel jako samostatnou chrámovou loď bez věže.

Teprve až poslední z rodu Unwerthů - hrabě Ignác (1764-1827) - dal vystavět západně od kostela sice bytelnou, ale nehezkou kamennou zvonici s nízkou stanovou střechou, kam byly přeneseny hodiny.

Nechal zrušit hřbitov kolem kostela a založit nový za městem. Hřbitovní kapli za kostelem zdobilo sousoší Piety v životní velikosti z dílny sochaře Brokoffa z počátku 18. století. Po renovaci objektů na Skalce nad městem dostala důstojné místo v budově poustevny.

Dnešní pseudorománská 50 m vysoká věž byla přistavěna k lodi až roku 1868 nákladem mníšeckých farníků. Od té doby se až dodnes podoba mníšeckého kostela nezměnila.

Během totality nebyla vůle investovat do oprav kostela a také farní život nebyl z politických důvodů plnohodnotný. Farnost však nebyla zrušena, a tak po revoluci v roce 1989 bylo kde navázat.

Kostel po převratu v roce 1989

Po sametové revoluci byla v letech 1996 až 2000 provedena oprava kostela, jeho fasády a obvodní zdi v rámci akce nazvané „Kostel 2000“. Duchovním otcem myšlenky na finanční sbírku ve prospěch opravy kostela sv. Václava byl ing. arch. Miroslav Baše. Na sklonku roku 1996 se pak ve Zpravodaji městečka pod Skalkou č. 106 objevil článek s názvem „Každý svůj metr čtvereční“. Vznikla tak sbírka a na jejím kontě se sešlo celkem 205 099 Kč. Většinu známých přispěvatelů tvořili jednotlivci – mníšečtí občané. Díky této skutečnosti získalo město od státu mimořádně vysokou částku na obnovu městské památkové zóny a plánovaná oprava mohla být včas, tj. do roku 2000, dokončena.

Interiér kostela sv. Václava

je převážně barokní s rokokovými prvky.

V presbytáři je dominantou dřevěný hlavní oltář, tvořený výhradně plastikami. Obvyklý oltářní obraz zde nebyl zakomponován. V centru oltáře je umístěna postava patrona kostela, svatého Václava, klečícího před Palladiem země české – Staroboleslavskou Pannou Marií. Svatý Václav má na sobě rytířské brnění, což je na jeho dobu zcela neobvyklé, protože brnění vzniklo v pozdějším období.

Po stranách hlavního oltáře jsou umístěny sochy zemských patronů sv. Prokopa a sv. Vojtěcha a nad brankami sochy sv. Ludmily a sv. Víta.

Nejvýše je umístěna plastika Boha Stvořitele s anděly po stranách. Celá sochařská výzdoba vznikla v dílně následovníka sochaře a řezbáře Ignáce Františka Platzera, který v té době vytvářel plastiky v zámeckém parku na Dobříši.

Po stranách před oltářem stojí dva páry soch poustevníků původně z kostelíka na Skalce se svými charakteristickými znaky - svatí Prokop a Ivan vlevo, Antonín Egypťský a Pavel Thébský vpravo.

Poustevníci Antonín Egypťský a Pavel Thébský

Stropní fresky presbytáře *Nejsvětější Trojice* od malíře pozdního baroka Jana Václava Spitzera z roku 1756 byly renovovány v roce 1887 Karlem Javůrkem.

Lod' kostela má tři pole, prostřední je největší. Na klenbách jsou nástropní fresky rovněž od J. V. Spitzera z r. 1756 s výjevem ze života sv. Václava.

Nástropní fresky tří polí kostelní lodi

Nejblíže k presbytáři je zobrazen výjev *Zavraždění sv. Václava*, dále *Apoteóza světce* a *zjevení sv. Václava sestře Přibyslavě*. Fresky v lodi byly obnoveny Josefem Scheiwelem.

Nástropní freska Apoteóza světce

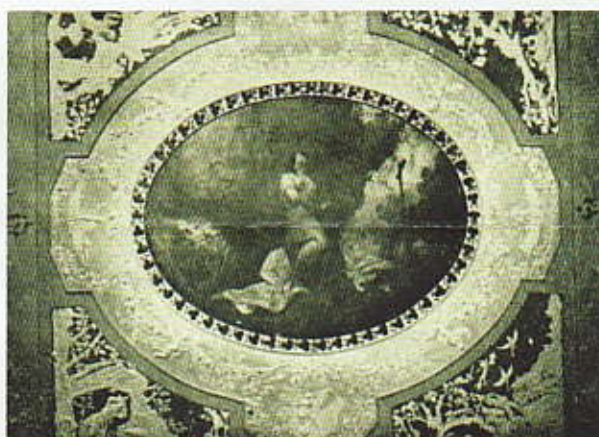
Na vítězném oblouku jsou znaky rodin Unwerthů a Čejků z Olbramovic.

Znaky rodů Unwerthů a Čejků z Olbramovic

Evangelijní strana

V presbytáři na levé stěně visí v oválném rámu obraz Petra Brandla *Sv. Maří Magdalena v jeskyni marseilleské* - odborně sejmutá nástěnná malba ze stropu kláštera na Skalce nad městem, klenot Mníšku. Obraz byl tak v roce 1954 zachráněn před zničením z rozpadlého kláštera a byl umístěn v kostele.

Původní nástěnná malba se štukaturou v klášteře

Obraz sv. Maří Magdaleny a kazatelna

Kazatelna kostela je pozdně barokní. Vedle ní je umístěno empírové sousoší *Setkání rodiny Unwerthů* od Vincence Prachnera z roku 1822. Hrabě Jan zde představuje svou nastávající choť

Marii Annu Hartmannovou svým zesnulým rodičům Ignáci a Marii Terezii, rozené Čejkové, a nejstaršímu bratru Josefovi.

Sousaší rodiny Unwertů a oltář Jana Křtitele

Boční barokní oltář vystupující ze stěny je zasvěcen Janu Křtiteli, jehož obraz pochází od Karla Javůrka a kostelu ho věnoval roku 1784 Karel, svobodný pán ze Schirndingu. Po stranách stojí sochy evangelistů sv. Matouše (vlevo) a sv. Marka.

Další boční oltář, zapuštěný ve výklenku, je rokokový, s obrazem *Ježíšek se zjevuje sv. Antonínovi* od Ignáce Raaba a kopií sošky Panny Marie s Jezulátkem z příbramské Svaté Hory.

Epištolní strana

Na pravé straně kostelní lodi je na zdi umístěna socha Krista v životní velikosti s hořícím srdcem.

Mníšecký „Sacré Coeur“

Boční oltář vpravo je také barokní jako jeho protějšek a stejně vystupuje ze stěny do prostoru. Je na něm umístěn obraz *Kristus na kříži*, po stranách je Panna Maria a sv. Jan Evangelista a u paty kříže Maří Magdalena. Po stranách obrazu stojí sochy sv. Floriána (vlevo) a sv. Šebestiána.

Druhý boční oltář, rokokový, s obrazem *Modlící se Jan Nepomucký* pochází asi z druhé poloviny 18. st.

Barokní boční oltář s výjevem ukřižování z Golgoty

Mezi bočními oltáři na pravé straně lodi kostela je umístěna socha kající se Maří Magdalény.

Kající se Maří Magdalena

Předměty z původního kostela a ze zámku

Z původního kostela pochází pouze cínová křtitelnice a dva náhrobní kameny z 16. století.

Náhrobní kameny z 16. stol. z původního kostela

Obrazy a sochy ze Skalky

Z kláštera a kostelíka na Skalce, poničených poddolováním v 50. letech 20. století, našla v mníšeckém kostele útočiště cenná umělecká díla.

Již zmíněné sochy poustevníků a původně nástěnné obrazy Petra Brandla *Kající se Maří Magdaléna* a *Bůh Otec*, umístěný na levé straně lodi, kde se vyjímají také sochy – dřevorezby, mistrovská díla sochaře a řezbáře Jana Jiřího Bendla.

Varhany

Velmi důležitou součástí všeho dění v kostele jsou barokní varhany. Stavěl je v roce 1853 mistr Josef Suchý ze Slaného z dotace Emmanuely hraběnky Pachtové z Rájova. Hráli na nich význační varhaníci. Také na nich skládali své církevní skladby mnišečtí řídící učitelé – pánové Haan, Hataš, Jakoubek, J. J. Ryba, a také mistr Antonín Dvořák (při slavné pouti v roce 1883). Hrála na ně i spisovatelka Marie Wagnerová-Černá, autorka románu *Kája Mařík*.

Poslední renovace varhan byla dokončena na jaře roku 2000.

Krypta a mříž

Pod kostelem je vybudována krypta, do níž byly pochováni Unwerthové a mnišečtí kněží.

V červenci roku 2002 byla na náklady města za vchodem do kostela osazena ozdobná mříž, vyrobená místním kovářem Milanem Vyskočilem. Dokazuje, že i v dnešní době mohou vzniknout umělecká díla povznášející prostředí kostela.

Ozdobná mříž z r. 2002

Farnost Mníšek pod Brdy

Současným farářem zdejší farnosti, zahrnující 7 obcí, je P. **Jan Dlouhý**, pod jehož moudrým a laskavým vedením se farnost rozšiřuje o nové křesťany a žije činným životem.

Kostel sv. Václava

v Mníšku pod Brdy

na náměstí F. X. Svobody

Vydáno

při příležitosti Noci kostelů

v Mníšku pod Brdy

L. P. 2016